

# Co się bardziej opłaca - zniszczyć czy zachować?

*Wokół tajemnicy życia na Ziemi*

Nasza działalność negatywnie wpływa na procesy przyrodnicze na Ziemi. Przekroczyliśmy próg bezpieczeństwa w odniesieniu do niektórych z środowiskowych czynników kluczowych dla funkcjonowania planety. Pozostajemy jednak bezsilni wobec tych procesów, bo przecież jest nas coraz więcej, a każdy chce żyć coraz lepiej. Wydaje nam się, że rozwój musi wiązać się z zawłaszczaniem przyrody, z jej niszczeniem. Zachowanie przyrody jest dobre dla niej, ale nie dla ludzi, którzy żyją w tym miejscu. Okazuje się jednak, że nie. Dobrobyt ludzi wiąże się ściśle z zachowaniem przyrody.

Mamy wiele przykładów na to, że działania ekologów i lokalnych społeczności, mające na celu ochronę siedlisk i zagrożonych gatunków, przyczyniły się do rozwoju terenów wiejskich i pomogły w walce z ubóstwem i głodem panującymi na tych obszarach. Działania podjęte dla zachowania siedlisk oznaczają lepszą ochronę lasów, wód śródlądowych oraz obszarów morskich. Powyższe przekłada się na miejscową ludność – ma ona lepszy dostęp do zasobów naturalnych i czystej wody. Prowadzi to do zmniejszenia ubóstwa lokalnych społeczności oraz do poprawy warunków życia ludzi mieszkających w pobliżu chronionych terenów. Przy okazji obserwowano także wzrost świadomości społecznej w zakresie edukacji, praw kobiet i zdrowia.

W Kostaryce w 2007 r. przeprowadzono szeroko zakrojoną akcję, której celem była ochrona populacji żółwi morskich w Tortuguero. W jej wyniku odnotowano wyraźne ożywienie gospodarcze w regionie. Gospodarka odżyła dzięki dochodom z turystyki, uzależnionej od przetrwania zagrożonego gatunku. W raporcie autorzy podkreślali: „Żywe żółwie są warte dużo więcej dla lokalnej małej społeczności Tortuguero (Kostaryka), niż ich mięso i jaja” (*Report on the 2007 green turtle ...*). W 1980 r. WWF zainicjował w Chinach program ochrony pandy. W jej wyniku zaobserwowano poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców rejonu (*Partnering to secure the future...*). Z kolei projekt ochrony goryli górskich w Ugandzie sprawił, że aż 60% mieszkańców rejonu graniczącego z Parkiem Narodowym Bwindi odczuło poprawę sytuacji ekonomicznej (*Bwindi Impenetrable National...*).

Zachowanie przyrody pozwala na rozwój ekoturystyki. Walory estetyczne niezniszczonej przyrody reprezentują dla wielu ludzi pewną wartość, za którą skłonni są sporo zapłacić. Liderem wśród krajów, które postawiły na ekoturystykę, jest Kostaryka. To jedno z państw, które dostrzegły, że bardziej opłacalne jest zachowanie zasobów przyrodniczych, niż rozwój w tym rejonie rolnictwa, leśnictwa czy górnictwa. Władze są świadome niepowtarzalnego piękna przyrody swojego kraju. Niemal 30% powierzchni Kostaryki to obszary objęte ochroną przyrody. W 2000 r. Kostarykę odwiedziło 1,1 miliona turystów, zostawiając ponad 1,1 miliarda dolarów. Ekoturystyka to drugie co do wielkości źródło dochodów Kostaryki, po produkcji układów scalonych (Dulude 2000).

W Namibii około połowy społeczeństwa żyje poniżej poziomu nędzy, czyli ok. 1,25 dolara dziennie (*Human Development Report 2014*). Gdy postawiono na turystykę jako strategię rozwoju obszarów wiejskich i ograniczenia ubóstwa, utworzenie obszarów chronionych w Namibii zaowocowało poprawą sytuacji ekonomicznej mieszkańców rejonu (*A conservation framework for...*).

Indonezja to kraj, w którym deforestacja dżungli tropikalnej odbywa się w przerażającym tempie. Dżungla jest zamieniana na plantacje palmy olejowej (*Elaeis guineensis*). Oscar Venter z University of Queensland i inni autorzy z organizacji ekologicznych pokazują, że ochrona lasów Borneo jest

możliwa w sposób prosty i zarazem korzystny dla lokalnej społeczności. Sprzedaż limitów na emisję CO<sub>2</sub> okazuje się przynosić więcej zysków niż tworzenie plantacji palm olejowych (Venter et al. 2009). Dana fabryka emituje CO<sub>2</sub>, ale w zamian kupuje limity CO<sub>2</sub>, czyli płaci właścicielom obszarów zalesionych za to, że drzewa wchłaniają CO<sub>2</sub>.

Tego typu przykładów można podać wiele. Wielka szkoda, że to jednak odosobnione przypadki. Kiedy zrozumiemy, że zawłaszczanie i niszczenie nie prowadzą do wzrostu dobrobytu społeczeństwa? Paul Gilding (weteran ochrony przyrody i przedsiębiorca) w książce „Wielkie zaburzenie...” pisze o tym sarkastycznie: „Albo pozwolimy, żeby załamanie starego systemu nas sparaliżowało, albo stworzymy nowy, zrównoważony model ekonomiczny. Być może nie jesteśmy zbyt bystrzy, ale nie jesteśmy też aż tak głupi” (Gilding 2011).

Prof. Piotr Skubała

Literatura:

- *A conservation framework for empowerment in Namibia's Caprivi region*, [wwf.panda.org/what\\_we\\_do/how\\_we\\_work/conservation/species\\_programme/species\\_people/our\\_solutions/caprivi\\_namibia/](http://wwf.panda.org/what_we_do/how_we_work/conservation/species_programme/species_people/our_solutions/caprivi_namibia/), dostęp 02.11.2014.
- *Bwindi Impenetrable National Park, Uganda*, [wwf.panda.org/what\\_we\\_do/how\\_we\\_work/conservation/species\\_programme/species\\_people/our\\_solutions/binp\\_uganda/](http://wwf.panda.org/what_we_do/how_we_work/conservation/species_programme/species_people/our_solutions/binp_uganda/), dostęp 02.11.2014.
- Dulude J. 2000. *Trouble in Paradise: Critics say lack of Protection Endangers Costa Rica's Famed Nature Preserves*. The San Francisco Chronicle. December 28, 2000.
- Gilding P. 2011. *The Great Disruption: Why the Climate Crisis Will Bring On the End of Shopping and the Birth of a New World*. Bloomsbury Press, New York.
- *Human Development Report 2014*, [hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf](http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf), dostęp 02.11.2014.
- *Partnering to secure the future for people and pandas*, [wwf.panda.org/what\\_we\\_do/how\\_we\\_work/conservation/species\\_programme/species\\_people/our\\_solutions/minshan\\_qinling\\_china/](http://wwf.panda.org/what_we_do/how_we_work/conservation/species_programme/species_people/our_solutions/minshan_qinling_china/), dostęp 02.11.2014.
- *Report on the 2007 green turtle program at Tortuguero, Costa Rica*, [awsassets.panda.org/downloads/tortuguero\\_green\\_turtle\\_report\\_2007\\_1.pdf](http://awsassets.panda.org/downloads/tortuguero_green_turtle_report_2007_1.pdf), dostęp 02.11.2014.
- Venter O. et al. 2009. *Carbon payments as a safeguard for threatened tropical mammals*. Conservation Letters 2: 123-129.